

25

2020.43.hét

Hétfő 249-256

III. A Szentháromság a hit tanításában

A SZENTHÁROMSÁG DOGMÁJÁNAK MEGFOGALMAZÁSA

249 A Szentháromság kinyilatkoztatott igazsága -- elsősorban a keresztség révén -- kezdettől fogva az Egyház élő hitének alapja. Kifejezést nyer a keresztségi hitvallás hitszabályában, mely az Egyház igehirdetésében, katekézisében és imádságában fogalmazódott meg. Ilyen formulákat találunk már az apostolok írásaiban, mint például az Eucharisztia ünneplésébe átvett köszöntés: "A mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme, az Atya Isten szeretete és a Szentlélek közössége legyen mindnyájatokkal" (2Kor 13,13) [\[62\]](#).

250 Az első évszázadokban az Egyház törekedett arra, hogy szentháromságos hitét pontosabban megfogalmazza, részben azért, hogy a hit megértését elmélyítse, részben, hogy a torzító tévedésektől megvédje. Ez volt az első zsinatok műve, melyet az egyházatyák teológiai munkája alapozott meg és a keresztény nép hitérzéke támogatott.

251 A Szentháromság dogmájának megfogalmazásához az Egyháznak a filozófiából merített fogalmak -- substantia, persona/hüposztazisz, relatio -- segítségével saját terminológiát kellett kifejlesztenie. Ezáltal nem rendelte alá a hitet emberi bölcsességnek, hanem ezeknek a fogalmaknak új, korábban ismeretlen értelmet adott, hogy alkalmasak legyenek a kimondhatatlan misztérium kifejezésére, mely "végtelenül fölülmúl mindent, amit mi emberi módon megértünk". [\[63\]](#)

252 Az Egyház a "substantia" szót (amit néha "essentia" vagy "natura" szóval is fordítanak) az isteni Lét jelölésére használja a maga egységében; a "persona" vagy "hüposztazisz" szót az Atya, a Fiú és a Szentlélek jelölésére használja, egymásközi valós különbségeik kifejezésére; a "relatio" szót annak kifejezésére használja, hogy a személyek különbözősége kölcsönös kapcsolataikban áll.

A SZENTHÁROMSÁG DOGMÁJA

253 *A Szentháromság egy.* Mi nem három istent vallunk, hanem egy Istent három személyben: "egylényegű Háromságot". [\[64\]](#) Az isteni személyek nem osztják meg

egymás között az egyetlen istenséget, hanem mindegyik teljes egészében Isten: "Az Atya egészében az, ami a Fiú, a Fiú egészében az, ami az Atya, az Atya és a Fiú egészében az, ami a Szentlélek: azaz egyetlen Isten a természetet illetően". [65] "A három Személy bármelyike az a valóság, tudniillik isteni substantia, essentia, vagyis natura." [66]

254 *Az isteni személyek valóságosan különböznek egymástól.* "Tiszteljük és megvalljuk az egy Istent, nem úgy, mintha magányos lenne." [67] Az "Atya", a "Fiú" és a "Szentlélek" nem egyszerűen az isteni "Lét" módozatainak nevei, mert valóságosan különböznek egymástól: "Az Atya nem ugyanaz, mint a Fiú, sem a Fiú nem ugyanaz, mint az Atya, sem a Szentlélek nem ugyanaz, mint az Atya vagy a Fiú." [68] Eredési relációik által különböznek egymástól: "Az Atya az, aki nemz, a Fiú az, aki születik, a Szentlélek az, aki származik". [69] *Az isteni Egység Háromság.*

255 *A három isteni személy vonatkozásban (relatio) van egymással.* Az isteni személyek közötti valóságos különbség, mivelhogy ez nem osztja meg az isteni egységet, kizárólag azokban a vonatkozásokban van, amelyek az egyik személynek a másik kettőhöz való viszonyát adják. "A személyek vonatkozást kifejező neveiben az Atya vonatkozásban van a Fiúval, a Fiú az Atyával, a Szentlélek mindkettővel; amikor erről a három személyről beszélünk, a vonatkozásokra vagyunk tekintettel, ugyanakkor egy természetben vagy lényegben hiszünk." [70] Köztük tehát "minden (...) egy, ahol a relatio szembenállása nincs jelen". [71] "Ezen egység folytán az Atya egészen a Fiúban és egészen a Szentlélekben van; a Fiú egészen az Atyában és egészen a Szentlélekben van; a Szentlélek egészen az Atyában és egészen a Fiúban van." [72]

256 Nazianzi Szent Gergely, akit "teológusnak" is neveznek, a konstantinápolyi katekumenoknak a Szentháromságos hit ezen összefoglalását adja:

"Mindenekelőtt kérlek, őrizd a jó letéteményt, amelynek élek és amelyért harcolok, mely bárcsak ez életből távozóban kísérne engem, mellyel az élet minden nehézségét elviselem, és minden gyönyörűséget megvetek és semminek tartok; a hitet, mondom, és a hitvallást az Atyában, a Fiúban és a Szentlélekben. Ezt bízom rád a mai napon, amikor elmerítelek a tisztító vízben, és a magasba emellek. Egész életed kísérőjéül és oltalmazójául adom neked az egy Istenséget és hatalmat, mely a Háromban együtt van, és a Három különbözőt magában foglalja, mely nem különbözik bennük sem állagban vagy természetben, sem alá- vagy fölérendeltség nem növeli vagy csökkenti (...); a Három végtelen végtelen egységét [adom neked], a Három egyformán Istent, ha külön-külön nézzük (...) ismét Háromságos Istent, ha együtt gondoljuk (...). Alig kezdek gondolkodni az Egyről, azonnal körülragyog a Háromság. Alig kezdem megkülönböztetni a Hármat, visszajutok az Egyhez."